ЛІТЕРАТУРА

Hoyle R. A. Scenarios, discourse, and translation. *SIL International*. 2008. P. 6–65. URL: https://www.sil.org/system/files/reapdata/17/80/79/178079875820089059376742628560959829 18/50670_Hoyle_ScenariosDiscourseTranslation.pdf

Kalenych V. Cognitive and Communicative Pragmatic Parameters of Intertextuality in Mass Media. *Pchycholinguistics*. 2020. 27(2), P. 155–173. https://doi.org/10.31470/2309–1797–2020–27–2–155–173.

Maklyuk O. M., Volkova V. V., Manuylova A. M. The Royal family image in the British media. *Zaporizhzhia Historical Review*. 2020. №3, P. 196–202. URL: https://istznu.org/index.php/journal/article/view/2317/2204.

Minsky M. A framework for representing knowledge. *Cognitive Science*. 1992. P. 113–142. URL: https://courses.media.mit.edu/2004spring/mas966/Minsky %201974 %20Framework %20for %20knowledge.pdf

Phillips L., Jørgensen M. W. Discourse Analysis as Theory and Method, London ; Sage, 2002. 229p. URL: https://www.academia.edu/50579606/Discourse_analysis_as_theory_and_method.

Полюжин М. Типологія й аналіз концептів. *Іноземна філологія*. 2009. №121. С. 80–89. URL: http://publications.lnu.edu.ua/collections/index.php/foreighnphilology/article/viewFile/492/494.

Sandford A., Garrod S. C. The role of scenario mapping in text comprehension. *Discourse processes*. 2009. 46 (6), P. 159–190.

Степанов В. Репрезентація фрейму-сценарію Анексія Криму в англомовному виданні «The Guardian». *Наукові записки. Серія*: *Філологічні науки*. 2018. №164. С. 448–456. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/72765

Шепель Ю. О. Медіа-дискурс як засіб маніпулятивного впливу на читача. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Дискурсознавство. Текстологія. Літературознавство*. 2017. Вип. 3. С. 302–307. URL: https://www.rgf.vnu.edu.ua/index.php/rgf/article/view/61

Корпус статей. Режим доступу:

https://drive.google.com/drive/folders/1U0AFuid3TJ3MU1Vye7udpI4Wtpn3ZjRg?usp=sharing

Стаття надійшла до редакції 22.06.2023

УДК: 81.808.001
https://doi.org/10.24195/2616-5317-2023-36-8

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ СИСТЕМИ ПІДМОВИ МОРСЬКОЇ ТЕМАТИКИ

Тетяна М. Корольова

доктор філологічних наук, професор кафедри філології
Одеського національного морського університету
Одеса, Україна
e-mail: kortami863@gmail.com
ORCID ID https://orcid.org/ 0000–3441–196X

Валерія Смаглій

доктор філологічних наук, професор кафедри філології
Одеського національного морського університету
Одеса, Україна
e-mail: valeriya.smagliy@gmail.com
ORCID ID https://orcid.org/0000–0002–6222–7652

Світлана Ю. Юхимець

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філології
Одеського національного морського університету
Одеса, Україна
e-mail: yukhymets.svetlana@gmail.com
ORCID ID https://orcid.org/0000–0003–3350–7310

Ольга Александрова

кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов гуманітарних факультетів
Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова
Одеса, Україна
e-mail: olgaaleks2016@gmail.com
ORCID ID https://orcid.org/0000–0002–1224–5916

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто принципи формування термінів морської тематики, також подано їхній переклад українською мовою. В умовах відсут-

© Корольова Т. М., Смаглій В.,
Юхимець С. Ю., Александрова О., 2023

ності англо-українських і українсько-англійських словників у розглядуваній царині проблема перекладу науково-технічної літератури як знаряддя міжкультурної комунікації набуває важливого значення.

Терміни морської тематики підпорядковані загальновідомій класифікації функціонування наукових і технічних термінів, серед яких розрізняють загальнонаукові, загальнотехнічні та вузькоспеціалізовані терміни.

Як продемонстрували результати експерименту, терміносистема (ТС) різноманітних галузей морської тематики належить до групи макротерміносистем і серед них можна виділити такі: однокомпонентні терміни, що поділяються на прості (кореневі) терміни, афіксальні та складні; багатокомпонентні терміни з кількістю компонентів від 2 до 5 одиниць; скорочення ініціальні, поскладові, акроніми; подвійні скорочення, в яких наявні слово-абревіатура та скорочення морфолого-синтаксичного рівня.

Розглянуті засоби формування термінологічних одиниць допомагають не тільки зрозуміти шляхи їх породження або перетворення в морському дискурсі, але й осягнути принципи й обмеження їх комбінаторики.

Перекладачі та фахівці в галузі морської тематики намагаються якомога точніше зберегти зміст іншомовного терміна в мові перекладу. Розбіжності, які виявляються під час перекладу англійських термінів, представлені трьома основними різновидами: розбіжності в морфо-синтаксичній структурі, розбіжності в лексичному складі, розбіжності в лексико-граматичній структурі термінів.

Ключові слова: *терміносистема, морська тематика, підмова, класифікація термінів, переклад.*

Вступ. Розвиток та вдосконалення морського флоту в Україні — важливий складник її економіки, що значною мірою визначає її роль на світовій політичній та економічній арені. Підтримка необхідного рівня обладнання портів (їх ремонт, експлуатація) та логістики вимагають постійного вливання інвестицій та впровадження інноваційних технологій у галузь морського бізнесу (нова техніка, наукові дослідження, зіставлення експлуатаційних чи інших даних тощо).

Основу здобуття професійної інформації відповідного спрямування становлять джерела іноземними мовами, зокрема англійською як міжнародної мови документації (Ярема, 2004). Опанування термінології зазначеної галузі знань є необхідною умовою ефективної роботи фахівців у сучасних умовах (Енчева, 2010; Ohly, 2001). Знання фахової термінології дозволяє не лише читати текст за фахом, а й спілкуватися на професійні теми. Володіння відповідною термінологією є частиною спеціальних знань у конкретних науково-технічних і виробничих галузях людської діяльності. Проблема отримання іншомовної інформації з англомовних джерел, як уважають, пов'язана також і

з проблемою перекладу науково-технічної літератури (Коваленко, 2002; Фесенко 2007; Чередниченко, 2007; Gutt, 1991). Уважаємо за доцільне акцентувати, що в умовах відсутності англо-українських та українсько-англійських словників у зазначеній галузі змушує фахівців, які не володіють англійською мовою на рівні, достатньому для розуміння професійно-орієнтованого тексту, вдаватися до послуг перекладача. Таким чином, проблема перекладу науково-технічної літератури як знаряддя міжкультурної комунікації набуває найважливішого значення (Калюжна. 1982; Bell, 1991).

Проблема різнобічного вивчення термінологічної лексики підмови морської тематики є новим, актуальним завданням сучасності. Наголосимо, що підмова цієї галузі частково відображена в термінологічній лексиці політехнічного словника, який не може представляти багато сучасних галузей знань, у тому числі і морської галузі.

В українському мовознавстві формулювання методичних принципів вивчення термінології пов'язане з іменами А. Г. Гудманяна, О. М. Науменка, В. І. Карабана, Т. Р. Кияка та інших лінгвістів, які цікавляться проблемами наукової термінології та її репрезентації в перекладі. В працях перелічених мовознавців зазначено, що велика кількість спеціальних термінів у науково-технічних текстах є однією з основних характеристик наукового стилю, інформативне ядро якого складає термінологічна лексика (Карабан, 2002; Кияк, 2007).

Враховуючи тематику пропонованої студії, відзначимо, що автори дотримуються визначення терміна як мовної одиниці, що відповідає таким вимогам, які відокремлюють терміни від інших лексичних одиниць: незалежність від контексту, точність, лаконічність, однозначність, системність (Кияк, 2007). Термін може бути лише елементом термінологічної системи, об'єднаної словом «термінологія».

Терміни морської тематики підпорядковані загальновідомій функціональній класифікації наукових і технічних термінів, відповідно до якої розрізняють загальнонаукові, загальнотехнічні та вузькоспеціалізовані терміни, які надалі можна класифікувати відповідно до галузі знань та професійної діяльності. Згідно з різними класифікаціями, терміни групують за змістом, мовною формою, функціями та іншими принципами. Відповідно, далі розглянуто принципи формування термінів морської тематики та подано їх переклад українською мовою. Необхідно зупинитися на проблемі адекватності відображення

змісту запозиченої термінології в українській мові. Ще одним важливим завданням сучасного перекладознавства в Україні є збереження в перекладі українською мовою змістовної сторони одиниць іноземної мови. Коректність перекладу термінології іноземної мови мовою реципієнта — важливий крок до шляху міжмовної комунікації, коректного вживання термінів у галузях їхнього функціонування.

Метою цього дослідження є опис та систематизація принципів утворення термінів у царині морської тематики з метою сприяти накопиченню емпіричних даних для створення термінологічних словників, здатних задовольнити нагальну потребу в практичній та професійній діяльності. Матеріалом дослідження слугують англомовні науково-технічні тексти та їхній переклад українською мовою (переклад виконали автори цієї статті).

Результати та дискусія. Як відомо з наукової літератури, спеціалізований словник будь-якої галузі діяльності містить загальновживану лексику, професіоналізми та вузькоспеціальні терміни, а також терміни суміжних галузей. Таким чином, у термінологічній лексиці, що належить до морської тематики, експлуатації та ремонту відповідного обладнання, можна виділити такі групи термінів:

1) загальнонаукові та загальнотехнічні терміни, які використовуються в різних галузях знань і належать науковому стилю мови в цілому (*analysis* — аналіз; *parameter* — параметр; *aspect* — аспект; *experiment* — експеримент; *equivalent* — еквівалент; *frequency* — частота; *process* — процес; *equipment* — обладнання; *production* — виробництво; *transfer* — трансфер тощо);

2) вузькоспеціальні терміни (*maneuverability* — маневреність; *oilship* — танкер; *bulk carrier* — судно для перевезення насипних, наливних або масових вантажів; *break bulk vessel* — судно для перевезення вантажів без упаковки; *motor freighter* — вантажний теплохід);

3) терміни суміжних галузей, таких як транспортна логістика (*unit train* — вантажний потяг, що прямує за маршрутом без проміжних операцій в дорозі; *panel van* — вантажний автомобіль із суцільнометалевим кузовом; *baggage car* — багажний вагон; *meat refrigerator van* — вагон-льодовик для перевезення м'яса; *surface transport* — наземний транспорт.

На прикладі логістики як однієї з важливих галузей морської справи варто детальніше розглянути дотичність цього виду діяльності до інших суміжних типів ділового співробітництва. Так, діяльність логістів, фахівців транспортних компаній регулюється нормами права, тому для ефективної організації транспортування необхідно знати норми чинного законодавства, правила їх застосування, а це вимагає орієнтації в термінології права, яка зробила певний внесок і в термінологію транспортної логістики. Наприклад: *assets* — активи (сукупність майнових прав); *arbitration* — арбітраж (спеціальний судовий орган для правового вирішення спірних транспортних ситуацій); *lien* — заставне право (наприклад, на утримання вантажу в забезпеченні фрахту); *detention* — затримка понад установлений термін; *claim* — право вимоги (наприклад, до транспортних органів); *duties* — обов'язки (перевізника), мита; *agent's contract* — агентський договір та ін.

Ще однією важливою формою людської діяльності є маркетинг, який також спричинив певний уплив на формування термінології транспортної логістики, оскільки обидві ці галузі мають спільну мету — задоволення потреб замовника (покупця, вантажоодержувача). Тому до термінології транспортної логістики увійшли такі терміни, як *agents fee* — агентська винагорода; *bar code* — штриховий код; *vendor* — постачальник.

Математичні операції також становлять важливу складову морської тематики, у тому числі й транспортної логістики, яка ставить перед фахівцями завдання розрахунку економічної ефективності, потужності транспортної системи, побудови економіко-математичних моделей розподілу матеріальних потоків, наприклад: *mathematical economic model* — економіко-математична модель; *fuzzy sets theory* — теорія нечітких множин.

І, нарешті, фізика, яка допомагає фахівцям різних видів «морської» діяльності та логістики в тому числі використовувати фізичні терміни (одиниці зміни, фізичні величини) для уточнення фізичних параметрів вантажів і транспортних засобів. Такі терміни також важливі, оскільки використовуються при оформленні міжнародних документів (угод, накладних і т. ін.). Наприклад: *cubic foot* — кубічний фут; *weight* — вага; *capacity* — місткість. Зрозуміло, що трапляються випадки належності певної лексичної одиниці до термінології одночасно кількох предметних галузей: наприклад, термін *information logistics system* (інформаційна логістична система) використовується

ISSN 2616–5317. Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського. 2023. № 36

в логістиці, інформаційних технологіях і маркетингу; *measurement ton* (обмірні тонна) є морським терміном, а також терміном транспортної логістики та бізнесу;

Як продемонстрували результати експерименту, терміносистема (ТС) транспортної логістики належить до групи макротерміносистем, і серед них можна виділити ще такі:

– ***корпус однокомпонентних термінів.*** Однокомпонентні терміни ми можемо поділити на:

а) прості (кореневі) терміни, основа яких збігається з коренем;

б) афіксальні;

в) складні;

– ***корпус багатокомпонентних термінів***. Багатокомпонентні терміни мають різну кількість компонентів (від 2 до 5 одиниць);

– ***корпус скорочень***. Застосовані різноманітні принципи формування скорочень: ініціальні, поскладові, акроніми.

Розглянемо детально першу групу *простих однокомпонентних (кореневих) термінів*. Наприклад: *fleet* — флот; *lien* — право на затримання вантажу для забезпечення фрахту; *lot* — партія товару; *seal* — пломба на транспортному засобі; *hull* — повітряне або морське судно, що страхується як окремий об'єкт без вантажу, який знаходиться на його борту; *truck* — вантажівка, *ship* — корабель, *route* — маршрут, *pallet* — палета; *door* — доставка від дверей до дверей; *hold* — трюм.

Треба враховувати той факт, що в цьому випадку іменник є основним засобом вираження поняття завдяки його значенню субстантивності, яке створює умови для його участі в процесах номінації. Так, у досліджуваній терміносистемі морської тематики іменник входить практично в усі концептуальні групи та підгрупи, зокрема, на позначення: суб'єктів, об'єктів, процесів і характеристик терміносистеми.

Найпродуктивнішим способом утворення розглянутих термінів є ***морфологічний***, зокрема його афіксальні форми (префіксація, суфіксація), та ***складання основ***.

Афіксальне термінотворення характеризується не стільки використанням якихось спеціальних суфіксів чи префіксів, скільки відбором із загальнолітературних засобів словотворення тих афіксів, які через ті чи ті причини виявилися найбільш пристосованими для утворення термінів.

Серед *однокомпонентних* ***афіксальних*** *термінів* у матеріалі дослідження можна виділити такі:

а) префіксальні терміни (*encase* — вкладати в ящик для транспортування). В цьому випадку префікс *en-* необхідний для творення дієслова від іменника *case* з урахуванням місця його знаходження *aboard* — на борту транспортного засобу.

Do you want to encase your conveyor? *Ви хочете укласти свій конвеєр в ящик для транспортування*?

Ще одним продуктивним префіксом є префікс германського походження *over-*, що вказує на надлишок виконуваної дії, ознаки та якості предмета: *overflow* — переповнення, *overspeed* — перевищення швидкості, *overpressure* — надлишковий тиск; *overdesign* — конструювання з великим запасом міцності.

Префікс *auto-*, який, приєднуючись до основи іменників, утворює терміни зі значенням автоматичності: *autonavigator* — автонавігатор; *autonavigation* — автонавігація; *autoapproach* — автоматична швартовка.

Префікс *de-* має значення зворотної опозиції, виражає заперечення: *to decompression* — декомпресія, *defocusing* — де фокусування.

б) суфіксальні (*rigger* — такелажник, *agreement* — угода, *buyer* — покупець).

To avoid these problems, organisations have to recognise that it is in their own long-term interest to replace conflict by agreement. Щоб уникнути цих проблем, організації повинні визнати, що в їхніх уласних довгострокових інтересах замінити конфлікт угодою.

Найпоширенішим суфіксом є *-er (-or)*, який вказує на особу, що виконує певний вид діяльності: *freighter* — 1) фрахтувальник; 2) *hauler* — відкатник; *sender* — відправник вантажу; *vendor* — постачальник; *docker* — портовий вантажник. Цій суфікс у сучасній англійській мові приєднується до все більшої кількості основ. Фактично він не має формальних обмежень щодо творення *er*-іменника від дієслівних основ.

Where this occurs, the seal number needs to be checked against that advised by the sender so that it can be ascertained whether the doors have been opened during transit (and hence there may be the possibility of loss). Там, де це відбувається, номер пломби повинен бути звірений з номером, зазначеним відправником, щоби можна було переконатися, чи були розкриті двері під час перевезення (і, отже, чи могла бути втрата).

Суфікс *-age* найчастіше показує процес, а також явище або поняття: *storage* — ставка за наднормативне зберігання в порту; *lighterage* — перевезення вантажу на ліхтерах; *towage* — буксирування; *stowage* — укладання; *pilotage* — проводка суден.

Bulk cargoes vary in specific weight and thus in stowage factor (i.e., relationship between volume and weight of the cargo). Насипні вантажі розрізняються за питомою вагою і, отже, за фактором укладання (тобто відповідно до взаємозв'язку між обсягом і вагою вантажу).

Суфіксальні віддієслівні утворення іменників за допомогою суфікса *-ing* широко представлені в проаналізованій терміносистемі. Як правило, він використовується для деривації абстрактних іменників на позначення процесу й результату дії: *approaching* — підхід до порту; *braking* — гальмування, *loading* — завантаження, *shipping* — транспортування.

Суфікс романського походження *-ation* (*-ion*) приєднується до дієслівної основи й утворює абстрактні іменники на позначення дії, процесу, виражених основами: *destination* — пункт призначення; *deviation* — відхилення від курсу; *fluctuation* — відхилення від заданого режиму чи параметра; *observation* — спостереження, візуальній контроль.

Запозичений з французької мови суфікс *-ment* створює абстрактні іменники зі значенням акту або факту виконання дії, на яку вказує основа: *adjustment* — регулювання, *equipment* — приладдя.

Романський суфікс *-ness* надає термінам значення властивості, якості, стану: *crashworthiness* — стійкість до ударних навантажень, *tightness* — герметичність, непроникність.

У терміносистемі транспортної логістики як складової частини термінології морської галузі, крім однокомпонентних термінів, фігурують і *багатокомпонентні термінологічні сполучення*, які становлять результат синтаксичного термінотворення, де синтаксичний спосіб утворення є найбільш продуктивним засобом поповнення термінолексики.

Основоскладання полягає в поєднанні основ за допомогою інтерфікса або без нього. Отже, складні слова, або композити, це — лексичні одиниці, побудовані з двох і більше основ; вони функціонують як незалежні форми. ***Складні слова***, на відміну від словосполучень, характеризуються фіксованим й незмінним порядком елементів зовнішньої форми.

Серед багатокомпонентних ТС найбільш чисельною є група двохкомпонентних ТС. Розглянемо моделі структурної організації термінів, де N — noun (іменник), Adj — adjective (прикметник), V — verb (дієслово), PII — participle II (дієприкметник минулого часу), Adv — adverb (прислівник), n — numeral (числівник), prep — preposition (прийменник).

1) N + N: *box rate* — ставка за фрахт контейнера; *waybill duplicate* — дублікат транспортної накладної, *icebreaker* — криголам, *warship* — військовий корабель, *seaman* — моряк, *watchman* — вартовий, *wheelman* — кермовий.

Some transport documents used for particular modes of transport (air, road or rail) offer the contracting parties a possibility to bar the seller from giving such new instructions to the carrier by providing the buyer with a particular original or waybill duplicate. Деякі транспортні документи, використовувані для конкретних видів транспорту (повітряний, автомобільний або залізничний), дають сторонам можливість заборонити продавцеві давати нові інструкції, надаючи покупцеві оригінал чи копію транспортної накладної.

Варто відзначити творення складних іменників від дієслів із постпозитами (прийменниками або прислівниками) за моделлю V + Adv: *push-over* — маневр; *rope yarn* — швидке відплиття, *windward* — спрямований проти вітру, *get over all* — заклик всього екіпажу наверх для виконання робіт на судні, *breakdown* — пошкодження, *turnround* day — день виваження і завантаження, *look-out* –вартовий.

Достатньо репрезентативним різновидом творення термінів є ***абревіація.*** Скорочення номінативних одиниць — одна з провідних тенденцій вокабулярія сучасної англійської мови, яка відображається в усіх галузях її функціонування.

Інтенсивному поширенню скорочень у царині морської тематики сприяли такі екстралінгвальні чинники, як зростання кількості наукових відкриттів, збільшення потоку інформації, поява засобів масової комунікації тошо. До власне мовних чинників, які сприяли появі скорочених лексичних одиниць, за звичай, відносять тенденцію до мовної економії та прагнення англійської мови до моносилабізму. Широке вживання абревіатур у професійній комунікації фахівців — підтвердження пріоритету спеціального поняття над мовною формою його вираження, постійне прагнення компресії мовних форм у

галузевих термінологіях, що віддзеркалює здатність людини мислити, абстрагуючись від повних і чітких словесних відповідників понять.

Всі ***скорочення*** в матеріалі дослідження були класифіковані в такий спосіб:

1. Ініціальні скорочення, які складаються з початкових букв, за звичай, багатокомпонентних термінів. Прикладом можуть слугувати дволітерні скорочення: MV — *mother vessel* (великотоннажне лінійне судно, яке обслуговує порти з великим вантажообігом); CC — *customs clearance* (митне очищення); SM — *shipping manifest* (декларація торгового судна); LT — *local time* (місцевий час).

The three NITC-owned vessels described in paragraphs 296–297 were designated the MV]. Три судна, що належать Національній іранській транспортної компанії, описані в пунктах 296–297, були спроектовані як великотоннажні лінійні судна, які обслуговують порти з великим вантажообігом.

Існують певні правила використання скорочень у всіх галузях діяльності й, зокрема, в морській термінології. Цікавим є розмаїття термінології в галузі контейнерних перевезень. Оскільки типи контейнерів надзвичайно різноманітні, а межі їх використання дуже широкі, більшість двобуквених скорочень належить саме до контейнерних перевезень: *PW — pallet wide* (універсальний контейнер); *SB — swap bodies* (автомобільний контейнер); *VC — ventilated container* (вентильований контейнер).

2. Поскладові скорочення: *ENG — engine*; *ELEV — elevation*.

3. Акроніми — утворення з перших літер або складів слів словосполучення-назви поняття, яке читається як звичайне англійське слово і вимовляється як одне ціле: *GAT* — Greenwich apparent time; *DOC* – Document of Compliance, *Radar* – Radio Detection and Ranging, *Scuba* – Self-Contained Underwater Breathing Apparatus, *Marisat* – Maritime Satellite System.

4. Подвійні скорочення — термінологічні одиниці, що функціонують в спеціальних текстах як слова-абревіатури та становлять скорочення морфолого-синтаксичних утворень, до складу яких уже входить абревіатури. У складі термінології виявлено такі подвійні скорочення: *ADS-C — ADS contract* — контракт на передавання інформації автоматичного залежного спостереження; *ELT(AD) — automatic deployable ELT* — аварійний привідний радіомаяк автоматичного

розгортання; *ELT(AF) — automatic fixed ELD* — автоматичний стаціонарний аварійний привідний радіомаяк, *PV – Pressure/Vacuum, Prime Vertical* = проста вертикаль, *QA – Quality Assurance* — гарантія якості.

При розгляді особливостей термінологічних систем необхідно пам'ятати ще одну складність роботи з перекладом спеціальної термінології, саме — появу термінів-неологізмів, для яких відсутні еквіваленти в мові перекладу. Досить часто неологізми відразу приймають форму абревіатур і адаптуються до іноземної мови як запозичення. За кожним новим терміном, його словотвірною структурою і морфемною будовою криється нова інформація, яка тісно пов'язана з когнітивними механізмами, і перекладач припускає, користуючись своїм лінгвістичним досвідом, можливі значення цього терміна.

Висновки. Проблема дослідження термінології є однією з ключових у дослідженні науково-технічних текстів. Розробка прийомів перекладу спеціальної термінології — нагальна проблема сучасного мовознавства. Запропонована вище праця є певним унеском у процес формування термінологічних словників (англо-українських та українсько-англійських) у галузі морського бізнесу, що допоможе задовольнити нагальну потребу фахівців у цій галузі.

Розмаїття текстів нормативно-технічної документації, особливості їхньої композиції та терміносистем набуває особливого значення в діловій комунікації. Результати аналізу окремих параметрів дослідження термінології дозволяють зробити висновок про те що, морську терміносистему можна схарактеризувати як універсальну систему, яка містить терміни різних наукових галузей, показуючи їхні системні зв'язки, а саме: термінологію конструювання та експлуатації кораблів, навігаційну термінологію, логістичні особливості терміносистеми, терміни міжнародних організацій.

Можна говорити про специфіку терміносистеми галузі морської справи, особливості формування та функціонування фахової термінології. Запропонована класифікація та розглянуті засоби формування термінологічних одиниць допомагають зрозуміти шляхи їх (одиниць) породження або перетворення у відповідному дискурсі, а також принципи, й обмеження їх комбінаторики. Дослідження цих явищ допомагає також виділити певний набір лексем та їхніх складових елементів, що вступають у взаємовідношення відповідно до закономірностей дискурсу.

Розбіжності, які виявляються під час перекладу англійських термінів, представлені трьома основними різновидами: розбіжності в морфо-синтаксичній структурі, розбіжності в лексичному складі, розбіжності в лексико-граматичній структурі термінів.

ЛІТЕРАТУРА

Єнчева Г. Г. Фреймове представлення авіаційної термінології на етапі розуміння її перекладачем. *Матеріали ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції «Соціокультурні та етнолінгвістичні проблеми галузевого перекладу в парадигмі євроінтеграції»*: Тези доповідей. Київ : НАУ, 2010. С. 100–104.

Калюжна В. В. Стиль англомовних документів міжнародних організацій. К. : Наукова думка, 1982. 122 с.

Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2002. 564 с.

Кияк Т. Р. Перекладознавчі та термінологічні проблеми фахових мов. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. 2007. № 772. С. 7–11.

Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу. Київ : ІНКОС, 2002. 320 с.

Фесенко Г. Г. Проблеми перекладу міжнародних офіційних документів та гармонізації термінології. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики*. 2007. Вип. 11. С. 338–344.

Чередниченко О. І. Про мову і переклад. Київ : Либідь, 2007. 248 с.

Ярема С. Я. Норми української науково-технічної мови: по сторінках державних стандартів України. *Фізико-хімічна механіка матеріалів*. 2004. Т. 40, № 4. С. 103–106.

Bell R. T. Translation and Translating; Theory and Practice. London ; New York : Longman, 1991. 298 p.

Gutt E. A. Translation and Relevance. Cognition and Context. Oxford : Basil Blackwell, 1991. 222 p.

Ohly R. The Threat of Terminological Globalization. *NEOTERM World Specialized Terminilogy*. 2001, № 39/40. P. 27–35.

TERMINOLOGY SYSTEM DEVELOPMENT IN MARITIME SUBLANGUAGE

Tetiana M. Korolova
Doctor of philology, Professor of Philology Department
of Odesa National Maritime University
Odesa, Ukraine
e-mail: kortami863@gmail.com
ORCID ID https://orcid.org/0000–3441–196X

Valeriya Smagliy
Doctor of philology, Professor of Philology Department,
Odesa National Maritime University,
Odesa, Ukraine
e-mail: valeriya.smagliy@gmail.com
ORCID ID https://orcid.org/0000–0002–6222–7652

Svetlana Yu. Yukhimets
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of Philology Department,
Odessa National Maritime University,
Odessa, Ukraine
e-mail: yukhymets.svetlana@gmail.com
ORCID ID https://orcid.org/0000–0003–3350–7310

Olga Aleksandrova
Candidate of Philology, Associate Professor at the Department of Foreign Languages
for Humanities, Odessa I. I. Mechnikov National University,
Odesa, Ukraine
e-mail: olgaaleks2016@gmail.com
ORCID ID https://orcid.org/0000–0002–1224–591

SUMMARY

The article examines the principles of maritime terms terminology formation, and provides their translation into Ukrainian. Under the conditions of the English-Ukrainian and Ukrainian-English dictionaries absence in the field of the maritime industry, the problem of scientific and technical literature translation, being a tool of intercultural communication, acquires special attention.

Maritime terms correspond to the well-known classification of scientific and technical terms, among which general scientific, general technical and highly specialized terms are distinguished. The results of the experiment demonstrate that the term system (TC) of various marine-related industries belongs to the group of macro term systems; among them we can single out the following ones: single-component terms, divided into simple or root terms, affixer ones and complex;

multi-component terms with the number of components from 2 to 5 units; abbreviations of initial letters, syllables, acronyms, double abbreviations (that combine initial letters and abbreviations of the morphological and syntactic level). The considered means of forming terminological units help to understand the ways of their generation or transformation in maritime discourse and the principles of their combination. Translators and specialists in the field of marine topicality try to preserve the meaning of a foreign term in the translation language as accurately as possible.

Some differences that appear in translation of English terms are presented by three main varieties: differences in the morphological and syntactic structure, differences in lexical structure, differences in lexical and grammatical structure of the terms.

Key words: *terminology system, maritime topicality, sublanguage, term classification, translation.*

REFERENCES

Yencheva G. G. (2010). Frejmove predstavlenn'a aviaciinoyi terminologiyi na etapi rozuminn'a yiyi perekladachem. *Materialy III Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferenciyi «Sociokul'turni ta etnolingvistichni problemy galuzevogo perekladu v paradygmi euvrointegraciyi»* [A frame representation of aviation terminology at the stage of its understanding by the translator. *Materials of the 3rd International Scientific and Practical Conference «Sociocultural and Ethnolinguistic Problems of Branch Translation in the Paradigm of European Integration»*]. Kyiv : NAU. P. 100–104 [in Ukrainian].

Kalyuzhna V. V. (1982). Styl' anglomovnykh dokumentiv mizhnarodnyh organizaciy [Style of English-language documents of international organizations]. K. : Naukova dumka. 122 p. [in Ukrainian].

Karaban V. I. (2002). Pereklad angliys'koyi naukovoyi i tekhnichnoyi literatury: Gramatichni trudnoshchi, leksichni, terminologichni ta zhanrovo-stylistichni problem [Translation of English scientific and technical literature: Grammatical difficulties, lexical, terminological and genre-stylistic problems]. Vinnic'a : Nova knyga [in Ukrainian].

Kiyak T. R. (2007). Perekladoznavchi ta terminologichni problemy fakhovyh mov. *Visnyk Harkivs'kogo natsional'nogo universytetu im. V. N. Karazina* [Translation studies and terminological problems of professional languages. *Bulletin of Kharkiv National University named after V. N. Karazina*]. № 772. P. 7–11 [in Ukrainian].

Kovalenko A. Ya. (2002). Zagalniy kurs naukovo-tekhnichnogo perekladu [General course of scientific and technical translation]. Kyiv : INKOS [in Ukrainian].

Fesenko G. G. (2007). Problemy perekladu mizhnarodnykh ofitsiinykh dokumentiv ta garmonizatsiyi terminologiyi. *Problemy semantyky, pragmatyky ta kognityvnoyi lingvistyky* [Problems of translation of international official documents and harmonization of terminology. *Problems of semantics, pragmatics and cognitive linguistics*]. Volum 11. P. 338–344 [in Ukrainian].

Cherednichenko O. I. (2007). Pro movu i pereklad [About language and translation]. Kyiv : Lybid' [in Ukrainian].

Yarema S. Ya. (2004). Normy ukrains'koyi naukovo-tekhnichnoyi movy: po storinkakh derzhavnyh standartiv Ukrainy. *Fizyko-khimichna mekhanika materialiv* [Norms of the Ukrainian scientific and technical language: through the pages of the state standards of Ukraine. *Physico-chemical mechanics of materials*]. T. 40, № 4. P. 103–106 [in Ukrainian].

Bell R. T. (1991). Translation and Translating: Theory and Practice. London ; New York : Longman.

Gutt E. A. (1991). Translation and Relevance. Cognition and Context. Oxford: Basil Blackwell.

Ohly R. (2001). The Threat of Terminological Globalization. *NEOTERM World Specialized Terminilogy*. № 39/40. P. 27–35.

Стаття надійшла до редакції 17.03.2023